

Управління освіти і науки Івано-Франківської
обласної державної адміністрації
Івано-Франківський обласний державний центр
туризму і краєзнавства учнівської молоді

Всеукраїнська історико – географічна експедиція
«Історія міст і сіл України»

Мальовниче село ГУЦУЛЬЩИНИ

Історичний нарис про Акрешори

“Писаний Камінь”

Акрешори

2009

РЕЦЕНЗЕНТ

Рудник Роман Михайлович –
директор Косівської філії ОДЦТКУМ

Анкета населеного пункту

Повна назва – *село Акрешори*

**Адміністративне
підпорядкування –** село Акрешори
Косівського району
Івано-Франківської області

Місце знаходження – село розміщене в південно-східній частині Івано-Франківської області в Покутсько-Буковинських Карпатах по берегах річки Акра (притока Лючки). Відстань від обласного центру 100 км., від залізничної станції Коломия - 33 км.

Тип – існуючий населений пункт

© Упорядник

І.І. Попович, 2009

© Видавництво

«Писаний Камінь», 2009

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Короткий історичний життєпис села.....	6
Видатні постаті населеного пункту.....	23
Сучасний стан.....	25
Висновки.....	41
Список використаної літератури.....	43

ВСТУП

Кожний населений пункт, незалежно маленький чи великий, древній чи зовсім молодий, вписав свої рядки в книгу історії своєї держави. І неважливо скільки цих рядків, але без них ця книга була б неповною.

Наш нарис про гірське село Гуцульщини – Акрешори. За архівними матеріалами село засноване у 1607 році. В довідкових матеріалах про час заснування села Акрешори можна зустріти різні дати: 1514 рік¹; 1607 рік²; 1785-1788 роки³.

Відносно походження назви села Акрешори, то вона походить від річки Акра, що протікає даною територією, і означає з волоської «кислий, терпкий». Таку властивість мала одна з приток річки Акра.

Назва села походить з волоської, але стверджувати, що село Акрешори заснували саме волохи немає підстав: серед місцевого населення села немає жодного прізвища румунського походження. Можна припустити, що корінні жителі або тимчасово переходили на територію Волощинивпошукахроботи,або тікали від переслідувань польського уряду. Можна стверджувати, що місцеві жителі села взяли собі волоську назву, а місцевими жителями, що заснували село Акрешори, були слов'яни,

1 М. Ю. Марчук. Нові підходи до історії заселення Акрешор. Газета «Освітнянський вісник». № 1 (41). 31.01. 1998р.

2 І.А. Пелипейко. Населені пункти Косівщини. – Косів, 1995. – с.6.

3 Історія міст і сіл УРСР. Івано-Франківська обл. – К.: Головна редакція УРЕ, 1971. – с. 394.

білі хорвати, які жили в Прикарпатті впродовж сотень років, перебуваючи в складі Київської Русі і Галицько-Волинського князівства. Підтвердженням того, що село зазнало впливу білих хорватів є назва кутка Акрешори – Віпчина, що з сербо – хорватської означає спільне пасовище. У мові місцевих жителів до цього часу вживаються слова «студня», «гушлі», які за своїми походженнями сягають давніх часів і підтверджують єдність білих хорватів з іншими слов'янами. Також підтвердженням слов'янського походження села Акрешори є прізвища корінних жителів: Будурович, Попович, Тихович, Струк, Кіцелюк, Марчук, Бойчук і інші, що є слов'янського походження.

КОРОТКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ЖИТТЄПИС СЕЛА

Соляні джерела ще з давніх часів приваблювали до себе жителів, які селились поблизу них, і дорожили цим даром природи. А на межі сіл Акreshори і Текуча є присілок, що носить назву Бані, і там є соляні джерела, де ще у сиву давнину існували соляні жупи (солеварні), і, можливо, саме навколо цього місця було одне з перших поселень Акreshори.

Археологічні розкопки на місцях солеварень на присілку Бані, кутку Суроп, що розміщені на території Акreshор, а також на присілках Гнилиця, Акрин, що розмежовують сьогодні села Акreshори і Текучі, підтверджують гіпотезу про те, що ще з часів Київської Русі тут знаходились потужні центри солеваріння¹.

Період першої половини XVII століття був для села Акreshори періодом становлення і розвитку поселень Акreshори.

Разом із солеварінням розвивалися допоміжні промисли, що забезпечували видобуток і торгівлю сіллю.

1 М.Ю. Марчук. Нові підходи до історії заселення села Акreshори. Освітнянський вісник №3 (43) 31.03. 1998р.

Соляні промисли давали заробіток місцевим жителям: одні виварювали сіль на збут, а інші забезпечували соляні жупи дровами, ще інші везли своїми возами сіль до Коломиї старовинною дорогою – через Яблунів, Вербіж. Головний напрямок транспортування – це шлях по Дністру, до Чорного моря. Головним портом був Галич¹.

Перша письмова згадка про Акресхори датується 1607 роком. В цьому ж році згадується солеварня, яка діяла на території села. Спочатку, коли ще солеварні були власністю громади, можливість вивозити сіль до Коломиї мали всі, хто мав свій віз, а також коня чи вола. Але з часом, коли вже треба було сплачувати значний річний податок в дохід Польського королівства, таку можливість вже мали тільки багатії. Заможні селяни, сплативши податок, мали можливість проїжджати з сіллю через усі митниці, а бідніші, або спрягались зі своїми односельцями, або інколи, несучи сіль на своїх плечах, старались обминати митників, щоб обміняти сіль на зерно чи інший товар.

Жителі села займалися в основному, крім виварювання солі на продаж, відгодівлею худоби, випасанням

1 Історія Гуцульщини (том 4) / Під редакцією Домашевського М /. Львів «Логос». 1999. – с. 126

овець і кіз, а також заготівлею дров та будівництвом нових осель.

У другій половині XVII століття Акрешори і навколишні села зазнають спустошливих набігів турецько – татарських загонів. У селі Акрешори є присілок Морданівка. З розповіді довгожительки цього присілка Киселичук Олени дізнаємося, що назва Морданівка походить з часів турецько – татарської навали. На присілок напали турецько-татарські війська і замордували всіх його жителів, лише залишилася в живих одна дівчина. Сам присілок знаходиться на пагорбі. І турки послали дівчину по воду до криниці, яка знаходилася внизу, зі сторони села Березова, а самі залишилися на верху. Дівчина була одягнена в національному одязі – кептарі, запасах. Підійшла до криниці, зняла з себе одяг і одягла суху вербу, що росла неподалік, щоби туркам зверху здавалося, що то дівчина. А сама роздягнена побігла вниз ярмом, в сторону села Березова. По дорозі, зустрічаючи людей, дівчина розказувала, що сталося на присілку. Це трапилося 4 грудня 1660 року. І з того часу щороку 4 грудня (православне свято – Введення в Храм Пресвятої Богородиці) на присілку села Акрешори Морданівці в кожній хаті запрошують гостей, щоби помолитися, пом'янути тих людей, які були замордовані турецько – татарською навалою.

У травні 1661 року шляхта повідомляла, що Галичина до того спустошена, що подекуди «знесені і самі ґрунти, так що на тому місці лиш попіл залишився і кропива росте».

Але з часом село відроджувалось, населення його поповнювалось за рахунок селян-втікачів з Покуття, Поділля, Придніпров'я, що ховались у горах від феодально-кріпосницького гніту. Також чисельність жителів села Акрешори зростала і за рахунок шлюбів, укладених із жителями сусідніх сіл.

Жорстока феодальна експлуатація, зди́рство орендарів і лихварів, що обплутували боргами селян, змушували багатьох з них утікати в гори і ставати опришками. Коли ж у 1648 р. розпочалася народно-визвольна війна українського народу під керівництвом Богдана Хмельницького, на Покутті вибухнуло повстання під проводом Семена Височана, яке охопило і Гуцульщину. Польська шляхта придушила ряд повстань, що викликало піднесення опришківського руху на Галицькій землі, зокрема на Гуцульщині.

Опришківський рух на Гуцульщині найвищого розмаху досяг у 1738 – 1745рр. під керівництвом славетного народного героя Олекси Довбуша. У Довбушевому загоні панувала сувора дисципліна. Його лицарство ви-

кликало захоплення навіть у запеклих ворогів. Не один раз Довбуш бував і в Акрешорах. Про це свідчить уривок з роману «Опришки» Володимира Гжицького¹.

Загинув Олекса Довбуш трагічно у сусідньому селі Космачі, у розквіті буйного, геройського життя, який на чолі легінів – опришків обороняв рідні гори від зайдів – ворогів, від нахабних зажерливих ляхів, мадярів і від лакомих на карпатські полонини волохів та інших прибуд, що непрошені пхалися в наші гори.

У кінці 50-х років XVIII ст. на Гуцульщині спостерігається нове піднесення опришківського руху. Очолив його Іван Бойчук з Рахова. Успіхи опришків сприяли активізації селянського руху, а занепокоєна цим шляхта запросила допомоги польського уряду. Перевага сил коронних польських військ і місцевих загонів змусила Бойчука з частиною загону перейти на бік Запорізької Січі. Пізніше разом з побратимами він допомагав гайдамакам у боротьбі зі шляхтою на Правобережжі.

Солеваріння і розвиток ремесла сприяли піднесенню торгівлі. До села Акрешори доходила санно-возна дорога. Так відмічено в інвентарі Яблунівського ключа

1 «Плай». Бібліотека гуцульської школи. 1996. – с. 57- 59.

1752 року. З розвитком торгово – економічних зв'язків сполучення розвивалося. Крім міжнародних і краєвих сполучень, важливу роль в долі гуцульських міст і всього регіону відігравали міжповітові дороги.

Найдав нішою дорогою міжповітового значення є делятино – косівська. Вона, як зазначається в Йосифінській метриці села Текуча (1787р.), вела на Акрешору, а далі, ймовірно, на Космач – Брустурри – Річку – Соколівку – Косів¹. Вздовж дороги були розташовані будівлі багатіїв, інші осадки розкидані по пагорбах, по схилах гір, де тільки можна знайти сухіше місце під хату, забезпечене від холодних вітрів та виливів потоків, щоб поблизу був шматок землі для випасу худоби, лісок. Дерево для будівництва обробляли тільки сокирою. Допоміжними інструментами були струг, свердло і шнур. Пила та інші столярні інструменти з'явилися значно пізніше, лише в середині IX століття. І скільки ж вміння потрібно було майстрові – будівничому, щоб однією лише сокирою збудувати таку складну споруду, як дерев'яна церква.

І в цей час в Акрешорах вже була церква. Це ми дізнаємося з церковної книги запису померлих, в якій

1 Історія Гуцульщини (том 4) /Під редакцією Домашевського М./ Львів. «Логос».1999. – с.331.

зареєстровані померлі люди села Акрешори (1784 року і наступні роки) (рис.1).

ESTRUM MORTUORUM
Quod Parochi conficere tenentur.

Mortis	Natus	NOMEN MORTUI	Religio		Sexus		Dies Vitae	MORBUS ET QUALITAS MORTIS
			Catholica	Aut alia	Mas	Femina		
29. XII. 1784 brun. 24. ann.	41	Joannes Constanty Kirmeister, Pater legitimus fr. Lupo Akreshora	I		I		9	Primum
12. Jan. ann.	57	Bernhardus Kasi Kirmeister, Pater legitimus fr. Lupo Akreshora	I		I		1	Primum
	56	Joannes Luch Kirmeister, Pater legitimus fr. Lupo Akreshora	I		I		7	Primum
5. Mar. 1785	2	Anna Margit Kirmeister, uxor Lupo Kirmeister	I			I	50	Primum
	2	Bartholomaeus Kirmeister	I			I	70	Primum

Рис. 1. Фрагмент книги запису померлих людей по Акрешорі 1784-1850рр.

В феодальній добі шинки і корчми польська шляхта і магнати один – два роки здавали в оренду заможним гуцулам, євреям та зубожілій шляхті. Так Шимон Сулятицький з Вижнього Березова взяв в оренду корчму в Акрешорах і ще корчми в п'ятих селах (1787р.). Корчми відігравали й певну господарсько – побутову функцію. У корчмі люди обмінювалися новинами, що діялося в навколишніх селах і світі, укладали усні контракти на виготовлення різних виробів, навіть вирішували питання сватівства і заручин між батьками хлопця й дівчини¹.

Аналізуючи книгу запису новонароджених села Акрешори (1786-1850рр.), ми дізнаємося, що дуже швидко зростала кількість населення села. Якщо в кінці XVIII ст. за один рік народжувалося в середньому 9 дітей, то у 1850 році - 28 дітей за рік. З 1786 року по 1850 рік в селі народилося 1136 дітей. З цієї книги ми дізнаємося, що в той час було зареєстровано 98 господарств.

З архівних даних знайдено нами фрагмент карти села Акрешори (1865р.). На цій карті ми бачимо маєтки Івана Марчука, Івана Керничука, Григорія Кіцелюка, а також інші громадські маєтки (рис.2).

Важкий видався 1866 рік. Люди з'їли хліб, як саранча, зеленцем. В кого не було старого хліба або гроша –

1 Там же с.340.

гинь, бо заробити не було де. Листя їли, кропиву, корінці вишпортували з землі та гризли. Чути: в тій хаті умерло двоє, троє, у тій хаті вивмирали що до одного. Там з голоду, там від холери, а он там обоє нараз прийшли в гості... Он тому піна з рота тече, ухватили корчі, завірив очі, здихнув – та й по нім. Грабарі збирають трупи і по вісім на день кидають в одну яму¹.

Якщо до 1866 року по селу Акрешори за рік помирало в середньому 24 людей, то 1866 року померло 127 людей (з них 30 дітей). Людей, які помирали від холери хоронили на межі сіл Акрешори і Текучі, окремо від цвинтаря. На тому місці зараз немає навіть хрестів.

Наприкінці XIX ст. в селі трапилося лихо: згоріла церква. З розповіді довгожительки Бойчук Олени Степанівни (1921р.н.) дізнаємося, що в церкві села Акрешори працював один чоловік (невідоме прізвище) паламарем. Він оженився, але довго з жінкою не прожив, бо вона померла. Оженився вдруге, померла друга жінка. Оженився втретє померла і третя жінка. Тоді йому люди порадили, щоби довго жила дружина, треба в церкві засвітити товсту свічку і залишити, щоби свічка горіла всю ніч. Він так і зробив і вночі пішов додому. Але

1 «Плай». Бібліотека гуцульської школи. – Івано-Франківськ. 1996. – с.78-80.

ранком церкви вже не було, бо вона згоріла. Напевно, перекинулася свічка і від неї загорілася церква.

У 1899 році зібрали майже на тому самому місці нову церкву подаровану жителями села Верхнього Березова.

1 серпня 1914 р. розпочалася Перша світова війна. Багато чоловіків села Акрешори було мобілізовано до австрійської армії.

У 1891 році у селі Акрешори побудована школа (рис.3), в якій навчалося 4 класи – комплекти: 1-2 класи до обіду, а 3-4 класи після обіду. Навчала дітей одна вчителька Марія Ширваровська.

*Рис. .3. Перша школа в селі Акрешори,
побудована в кінці XIX століття.*

*Рис. 4. Одна з перших шкіл.
Акрешори, хата І. Купчака.*

Була ще школа у хаті жителя Купчака Івана (рис.4). З 1910 по 1920 рр. було два вчителі – Марія і Йосиф Бйовські. З 1920 по 1944 роки в школі були класи – комплекти. Ми зняли копію свідоцтва про навчання, видану 1924 року Василю Романюку – учневі Акрешірської початкової школи (рис. 5).

У 1945 – 1949 роках школа залишалася початковою, але класів – комплектів вже не було (рис.6).

За роки правління польської влади багато чоловіків села Акрешори служили у польському війську, напри-

Rzeczpospolita Polska. Powiat szkolny Winnicki

Szkoła Powszechna dim -klasowa mieszana w Abreszorach

Rocznik trzeci Oddział III L. katal. klasowego 22

Zawiadomienie szkolne.

Wasył Romanjuk, urodzony dnia 16. września 1913
w Abreszorach, w wojew. stanisław, religii katolickiej
obrazdki greckie, rozpoczynając naukę szkolną w roku szk. 1923/24
uczęszcza do szkoły tutejszej od 1. września 1920

Rok szkolny 1923/24		I półrocze:	II półrocze:
Zachowanie się:		<u>dobrze</u>	<u>dobrze</u>
Pilność:		<u>bardzo dobra</u>	<u>bardzo dobra</u>
Postęp w poszczególnych przedmiotach i naukowych:	w nauce religii:		
	w języku polskim:	<u>bardzo dobry</u>	<u>bardzo dobry</u>
	w języku ruskim:	<u>dobry</u>	<u>dobry</u>
	w języku		
	w rachunkach z geometrią:	<u>bardzo dobry</u>	<u>dobry</u>
	w przyrodzie:	<u>bardzo dobry</u>	<u>bardzo dobry</u>
	w geografii:	<u>dobry</u>	<u>bardzo dobry</u>
	w historii:	<u>bardzo dobry</u>	<u>bardzo dobry</u>
	w rysunkach:	<u>dobry</u>	<u>dobry</u>
	w robotach <u>rzecznych</u> :	<u>dobry</u>	<u>dobry</u>
	w śpiewie:	<u>dobry</u>	<u>dobry</u>
w grach i w gimnastyce:	<u>bardzo dobry</u>	<u>bardzo dobry</u>	
Porządek zewnętrzny ćwiczeń pisemnych:		<u>staranny</u>	<u>11</u>
Liczba opuszczonych i uspraw- dni szkolnych: <u>nieluspr.</u>		<u>10</u>	<u>7</u>
Podpis ojca, matki lub opiekuna:			

W Abreszorach dnia 1. lutego 1924

Рис. 5. Свідцтво Василя Романюка видане 1924р.

Рис. 6. 1948 рік. Діти одного класу Акрешірської (в той час Бабинопільської) школи з першою вчителькою Габорак Ганною Миколаівною.

клад, Попович Дмитро Васильович 1913 р.н. і інші (рис.7).

1 вересня 1939 р. нападом Німеччини на Польщу розпочалася Друга світова війна. 17 вересня Радянський Союз, за домовленістю з нацистською Німеччиною, ввів свої війська в Західну Україну.

На початку німецько-радянської війни в селі в липні 1941 року були угорські війська. Німці, перебравши у серпні владу мадярів, учинили серію терористичних актів: арештували і розстріляли членів ОУН, які повиходили з підпілля, організували штучний голод. За роки окупації вивезли на примусові роботи до

Рис. 8. Вигляд села Акрешори в післявоєнний час.

Німеччини біля 20 чоловік. На радянсько-німецькому фронті загинуло 5 акрешорців, від рук фашистських окупантів – 3 чол.¹.

Свавілля німецьких окупантів спричинило опір українського народу, зокрема стало причиною створення УПА. Чимало акрешорської молоді вступило в її ряди, і вело боротьбу аж до 1953 року. За цей час в УПА полягли 8 чол., троє загинули в радянських в'язницях та концтаборах. Багатьох вивезено до Сибіру, а майно пограбовано (за неповними даними – 22 чол.)².

1 І. А. Пелипейко. Населені пункти Косівщини. – Косів, 1995. – с.7.

2 Там же с.7.

Відразу після війни почало село відбудовуватися, на місці спалених хат будували нові. Вигляд села Акрешори після війни показано на фотографії (рис.8) і в даний час (рис.9).

До 1954 року на маєтку Габорака Дмитра Петровича працював млин, до якого йшли молоти жителі сіл Акрешори і Текучі. Побудований млин був ще в 20-х роках ХХ ст. і володів ним єврей Давид, що проживав неподалік нього.

У 1959-60 рр. побудований 2-й корпус Акрешірської школи. (В той час вона називалася Бабинопільською, бо за часів Радянського Союзу з

Рис. 9. Сучасний вигляд села Акрешори.

1946 р. по 1992 р. село Акрешори було перейменовано на Бабинопілля.).

У 1966 році побудований гуртожиток для приїжджих вчителів. (рис.10).

Рис. 10. Будова гуртожитку місцевими жителями для приїжджих вчителів.

ВИДАТНІ ПОСТАТІ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ

Історія кожного населеного пункту – це, насамперед, історія людей, які його будували, в ньому проживали, працювали, творили. Це історія також тих, хто тут

народився, але з якихось причин виїхав звідси і досяг значних успіхів в інших місцях, та не поривав зв'язків з рідним краєм. І не тільки тих, що відійшли в небуття, але й наших сучасників.

Серед наших земляків можна відзначити, наприклад, Дмитра Івановича Дзвінчука – професора, декана факультету «Управління і інформатики» Івано-Франківського університету нафти і газу (рис. 11).

Василь Васильович Бойчук працював перекладачем у посольстві Австрії в м. Києві з 1991р. по 1996 р, зараз проживає і працює в Австрії.

Рис. 11. Виступ Д.І. Дзвінчука з нагоди святкування 400-го ювілею з дня заснування села Акreshори.

Поет Михайло Лук'янович Ризуняк – народився і проживає в Акрешорах, автор збірки «Смерековий край».

Іван Томич народився на присілку Гнилиця села Текуча, навчався в Акрешорах. В даний час – президент фермерських господарств України, голова асоціації фермерів і землевласників України, радник прем'єр – міністра України Ю. Тимошенко.

СУЧАСНИЙ СТАН

Село... Як тихо в ньому і як просторо! Ідеш над річкою – і нікого, окрім тебе... Душу села чуєш коло себе, щось є довкола тебе, що єднає до купи і ту, і ту, і он тамту хату і творить із них цілість – село. Найкрайня хата, закинена за світи, відгороджена, мов каменем завалена, – а й вона почувається до тої цілості і має зв'язок... Гуцульське село – це ряд панорам, ряд прекрасних картин, що міняються через кожні десять кроків¹. Ці поетичні слова чудово підходять до опису села Акрешори.

1 Історія Гуцульщини (том 4). / Під редакцією Домашевського М./. Львів. «Лотос». 1999. – с.372

За конфігурацією територія села Акreshори нагадує трапецію. Площа села дорівнює 696,1 га (в тому числі лісові землі – 270,1 га; сільсько-господарські землі – 387,2 га; інші землі – 41,7 га). (рис.12-14), це 0,8 % території Косівського району, 0,05 % території Івано-Франківської області. На півночі село Акreshори межує з селом Космач, на заході – з Гнилицею (присілок Текучі), селом Текуча; на півдні – з селами Нижній Березів і Люча; на сході – з Рушором (присілок Космача). Кутки: Гори, Города, Малинник, Олізлово, Буковина, Підгай, Юрово, Млинище, Косів, Грунь, Озеро; присілки: Верх і Морданівка. Село розкинулося по обидва береги річки Акра, яка бере початок з урочища Березівського, має довжину бл. 12 км., тече досить спокійно, має вузьке неглибоке річище, але внаслідок великих опадів бувають на ній значні паводки, що призводять до руйнування дороги, прокладеної вздовж річки, та мостів. Останній великий паводок був у липні 2008 року, призвів до руйнування в селі дороги, 4 мостів, зсувів берегів.

Станом на 1.01.2009 р. в селі зареєстровано 404 двори і 861 жителі. Селяни господарюють індивідуально, в основному вирощують велику рогату худобу.

З художніх промислів найбільш розвинуте – писанкарство (розписують акreshорці як дерев'яні писанки, так і писанки з курячих яєць). Олена Михайлівна Струк за свої писанки, що виставлялись у Івано-Франківську,

Рис. 13. План лісонасаджень Березівського лісництва на території села Акрешори

малою академією ремесел та етнографії, була нагороджена Почесною грамотою у 1993 році.

Акрешорські писанки зберігаються у краєзнавчих музеях області та за її межами. Знають про них і у США, Канаді, Австрії, Німеччині, Польщі, інших країнах. Зараз в селі є молоді таланти по розпису писанок. Молода писанкарка Ганна Михайлівна Петрук розписує писанки не тільки з курячих яєць, а й страусиних. (рис.15) і (рис.16).

Писанки для багатьох акрешорців частково є джерелом поповнення сімейного бюджету. Особливо у

Рис. 15. Зустріч писанкарки Ганни Михайлівни Петрук з гуртківцями школи

Рис. 16. Розпис по страуси них і курячих яйцях.

Автор Г.М. Петрук

наш час, коли гостро відчуються економічні негаразди в країні. Продають їх переважно в м. Косові на базарі.

В селі діє українська автокефальна православна церква Дмитрія Великомученика (о. Василь

Рис. 17. Церква Дмитрія Великомученика с. Акрешори

Рис. 18. Нова школа в с. Акрешори побудована в 1984 році

Бойчук(рис.17)). Храміві свята – Дмитрія (8 листопада) і Благовіщення (7 квітня).

Загальноосвітня школа І-ІІ ступенів (директор М.Ю.Марчук), нове приміщення добудоване в 1984 році. Воно споруджене силами батьків на кошти районного відділу народної освіти. Урочисті входини до школи перетворилися у велике свято для жителів села, учнів, вчителів. Нова школа – це символ щасливої долі оновленого куточка Прикарпаття (рис.18).

У листопаді 1984р., враховуючи потребу і наявність бази, у селі відкрито комплекс школу-садок. Створено одну різновікову групу, до якої входили діти віком від 3-ох до 6-и років. Але в 1994 році дитячий садок ліквідували. Зараз у Акreshорській школі навчається 119 учнів.

На присілку Верх є малокомплектна початкова школа, де навчається 5 дітей. Школа побудована у 2004 р. А до 2004 року діти присілка навчалися у хаті Бойчука Степана.

23 вересня 2007 року жителі села і численні гості урочисто відзначили 400 років від дня заснування Акreshори. На святі виступали заслужений артист України Микола Савчук, художні колективи Акreshори, Трача, а також учні і вчителі місцевої школи (рис.19) і (рис.20).

*Рис. 19. Виступ відомого гумориста М. Савчука
на святкуванні 400-го ювілею с. Акрешиори*

*Рис. 20. Виступ учнівського і учительського колективів місцевої
школи з нагоди святкування 400-го ювілею с. Акрешиори*

*Рис. 21. Пам'ятна тарілка створена з нагоди
400 – річного ювілею заснування с. Акрешори*

Гостям, головою сільської ради М.П.Пилип'як, були вручені пам'ятні тарілки, виготовлені з нагоди 400 – річного ювілею (рис.21).

У 2007 році перейшли в нове приміщення працівники сільської ради Акрешори і сільська бібліотека, але приміщення ще до кінця недобудоване. До 2007р. сільська рада була в старенькій хаті, у якій в 1912р. існувала читальня «Просвіти».

Поштове відділення знаходиться в селі Текуча.

Пряме автобусне сполучення з м. Коломия. Курсують 2 автобуси Акрешори-Коломия, які здійснюють

*Рис. 22. Музиканти с. Акрешори на обласному огляді
у м. Івано-Франківську. Червень 1967р.*

кожний по 2 рейси в день. Маршрут Коломия-Акрешори відкрито 1969 р.

У 1973 році село повністю електрифіковано. Підведено струм до 350 господарств.

2006 року село газифіковане (150 господарств). Лише не газифіковані присілки Верх і Морданівка.

В селі дві крамниці.

Фельдшерсько-акушерський пункт (3 медичні працівники), знаходиться в приміщенні гуртожитку для вчителів.

Приміщення Народного дому недобудоване. А раніше сільський клуб був у невеликому старенькому

приміщенні, і у вихідні дні місцеві музики грали танці для населення села. А музикантів у селі було багато, про це свідчить обласний огляд у м. Івано-Франківську у червні 1967р. (рис.22).

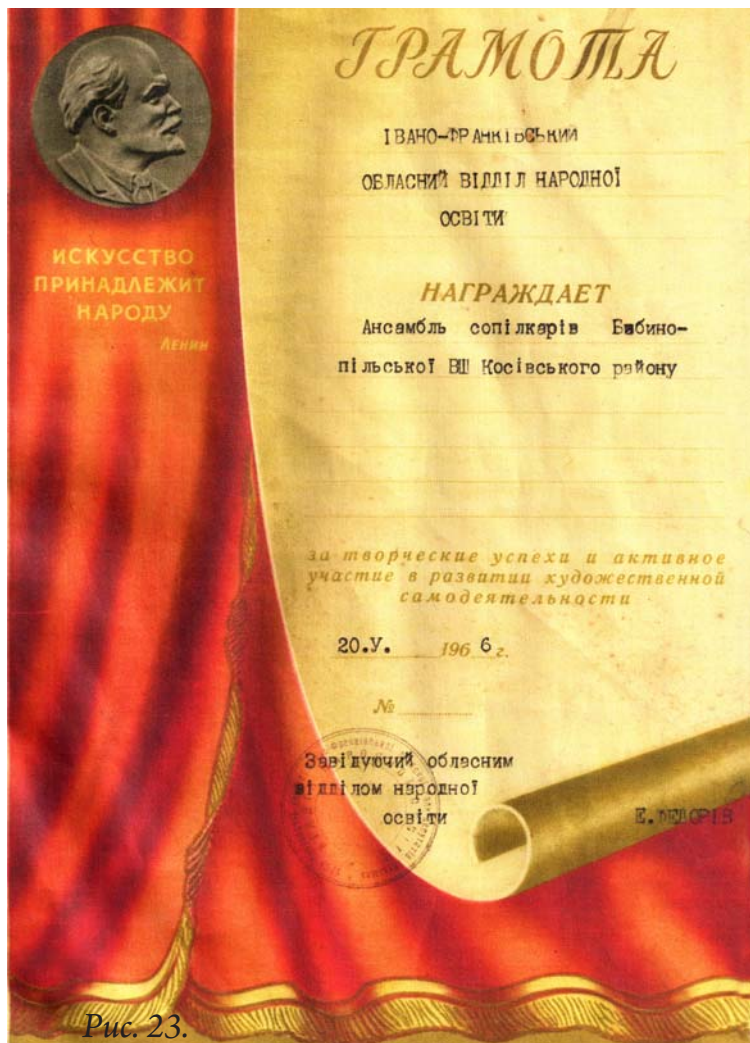

Рис. 23.

Таланти виростили зі школи. 20 травня 1966 р. ансамбль сопілкарів місцевої школи був нагороджений Грамотою обласного відділу народної освіти. (рис 23).

Завдяки унікальній природі села, чистому повітрю, наявністю річки, лісу, починає розвиватися сільський туризм. Прикладом є приватна садиба Василя Степановича Бойчука, де він може приймати одночасно 14 чол. (рис.24).

Пам'ятки історії на території села: хрест на честь скасування панщини, відновлений у 1991 році; могила вояків УПА, освячена в 1992 р.; могила невідомому солдату; алея слави, прокладена в честь перемоги над

*Рис. 24. Приватна садиба В. Бойчука
(присілок верх с. Акрешори)*

фашизмом, освячена в 2003р. (рис.25); пам'ятник Т.Г. Шевченку, освячений у 1998 році (рис.26). Пам'ятник Великому Кобзарю в селі описав поет Михайло Ризуняк:

*Рис. 25. Алея слави в
честь перемоги над
фашизмом*

Рис. 26. Пам'ятник Великому Кобзарю в с. Акрешори

На Акри березі високім
стоїть задуманий Тарас.
А у зіницях – біль й неспокій,
вогонь священний не погас.

Стоїть Тарас і думу дума
про нас, про волю, про життя,
а у душі незмовкні струни
прибоєм хвилі рокотять.

Побігла Акра. В сьогодніня
воскреслі води понесла.
Стоїть Тарас і в зір вогнених
вбирає крапельки тепла.

* * *

Дзвенить гірська дорога, як струна,
і під колеса стелить кілометри
до тихого гуцульського села,
де пам'ятник Шевченкові у центрі.

Дзвенить дорога, світитися асфальт,
про нього предки мріяли ще наші.
І от вона – дорога, як графа,
в якій часи записані вже кращі.

ВИСНОВКИ

Працюючи над цим нарисом, ми по-новому побачили село, в якому живемо. Віками перебуваючи під владою різних іноземних держав, жителі Акрешори не тільки не втратили, а й примножили усі надбання своєї національної культури. Завдання нашого покоління – зберегти цю традицію.

На основі інформації, вибраної з різної наукової та краєзнавчої літератури, із розповідей старожилів, учасників і очевидців окремих історичних подій, ми зробили спробу написати свій нарис з історії села.

Вивчаючи історію свого села, ми прийшли до висновку, що займатися цією справою потрібно постійно. З кожним роком поруч з нами залишається все менше ветеранів Великої Вітчизняної війни та ОУН – УПА. Ми повинні встигнути зібрати їх спогади, щоб у книзі історії не залишилося пробілів (рис.27).

*Рис. 27. Зустріч ветерана
Великої Вітчизняної війни з гуртківцями*

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Грабовецький В. Ілюстрована історія Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2003 – т.2. 3 першої половини 17ст. до кінця 18ст. -452 с; т.3. Тисячолітній літопис Гуцульщини. – 2004. - 463с.
2. Гуцульщина. Історико-етнографічне дослідження. / Арсенич П., Базак М., Болтарович З. та ін. - К.: Наукова думка, 1987. - 471с.
3. Історія Гуцульщини. т. 5. / Під ред. Домашевського М. – Львів: Логос, 2000 - 624с.
4. Історія міст і сіл УРСР. Івано-Франківська обл. – К.: Головна редакція УРЕ, 1971. – 640с.
5. Історія Гуцульщини. т.4. / Під редакцією Домашевського М./ - Львів: Логос, 1999. – 576с.
6. Лаврук М. Гуцули Українських Карпат. – Львів: ЛНУ, 2005. – 288с.
7. Населені пункти Косівщини. Довідник. / Упорядник Пелипейко І. – Косів: Писаний Камінь, 1995. – 112с.
8. Наш край. Методичні рекомендації для вчителів. – Івано-Франківськ, 1994. – 102 с.
9. Пелипейко І. Гуцульщина в літературі. – Косів: Писаний Камінь, 1996.- 340с.
10. Пелипейко І. Мій рідний край. – Косів: Писаний Камінь, 1998. – 180с.
11. Пелипейко І. Пам'ятки природи Косівщини. – Косів: Писаний Камінь, 1997. – 96с.
12. Пелипейко І. Плай. Гуцульська школа. 1996. – 416с.
13. Старожитності Косівщини. Історичні нариси. / Бандерівський М., Мацкевий Л., Мацюк О., Сіреджук П. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. – 132 с.
14. Хрестоматія з Гуцульщинознавства. / Упорядник Лосюк П. – Косів: Писаний Камінь, 2001.- 656 с.

Упорядник ПОПОВИЧ Іван Іванович

Мальовниче село гуцульщини

Історичний нарис про Акрешори

“Лисаний Камінь”

**Акрешори
2009**

Видруковано в МП “Евріка”

Свідоцтво Держ. реєстру: серія ІФ, № 10

Івано-Франківська обл., м. Косів

вул. Незалежності, 28

тел-факс: 2-24-91

Комп’ютерна верстка

Віталія Стефурака

Підписано до друку 10.08.09. Формат 60x84\16. Папір
офсетний. Друк офсетний. Тираж 10 прим. Замовне 198